

Regulering van de nacht

CASUS Ilse van Liempt

Sinds het einde van de jaren negentig vinden er steeds vaker publiek-private samenwerkingsverbanden plaats binnen het lokale veiligheidsbeleid. Zo ook als het gaat om uitgaansgebieden. De politie werkt samen met private horecaondernemers en uitsmijters. Dit gaat niet altijd even gemakkelijk.

Uitgaan in Rotterdam had jarenlang een slecht imago. Criminaliteit en gewelddadige incidenten overheersten het uitgaansklimaat. Sinds de zomer van 2000 werd er voor het eerst in de havenstad nagedacht over hoe deze problemen gezamenlijk (dat wil zeggen in publiek-private vorm) aangepakt zouden kunnen worden. Toenmalig burgemeester Opstelten, korpschef Lutken, hoofdofficier van justitie De Wit en Machiel Jongejan van Stichting Promotie Stadhuisplein ondertekenden in 2000 het eerste 'Convenant Veilig Uitgaan Stadhuisplein'. In dit Convenant werden allerlei afspraken vastgelegd rondom de verantwoordelijkheden van alle partners om de veiligheid op het Stadhuisplein te vergroten. Inmiddels is er net een tweede Convenant ondertekend met een aantal nieuwe partners, de GGD in het bijzonder. 'Veilig Uitgaan' heet tegenwoordig 'Veilig en Gezond Uitgaan' en het terugdringen van overmatig alcohol- en drugsgebruik is speerpunt van beleid geworden. Dit artikel zoomt in op verschillende recente veiligheidsmaatregelen binnen het 'Veilig en Gezond Uitgaansbeleid' en gaat in op de vraag hoe deze maatregelen in de context van Rotterdam uitpakken.

Samenwerkingen in de praktijk

Publiek-private samenwerkingen klinken mooi, maar zijn in de praktijk niet altijd even makkelijk uit te voeren. Als we deze samenwerkingen benaderen vanuit het concept van assemblage, dan zien we talloze hybride verbanden ontstaan die onverwachte relaties met elkaar aanknopen. Ook zien we belangenverstrengeling en machtsverhoudingen die schuil gaan achter deze samenwerkingen. In het geval van

'Veilig en Gezond Uitgaan' is het bijvoorbeeld lastig om het gezamenlijk eens te worden over hoe overmatig alcoholgebruik in de praktijk dient te worden aangepakt. Uiteindelijk is het verkopen van alcohol natuurlijk de hoofdactiviteit van de horecaondernemer en ligt het niet voor de hand dat deze partij alcohol volledig aan banden wil leggen.

Er is een beeld ontstaan dat uitgaansplekken honderd procent veilig kunnen zijn.

Horeca en politie

In het kader van 'Veilig en Gezond Uitgaan' zijn er bijvoorbeeld ook afspraken gemaakt rondom de samenwerking van de horeca met de politie. Er is vooral gewerkt aan de zogenaamde 'korte lijnen' tussen de verschillende partijen om problemen sneller te signaleren en op te lossen. De politieagenten van het horecapreventieteam – een team met agenten die speciaal is opgeleid om met uitgaansgeweld om te gaan – staan bijvoorbeeld in direct contact met horeca-eigenaren via een speciale 'Uit'-telefoon. Ook hebben zij een directe communicatieverbinding met operators in de 'control room' waar alle camerabeelden van de stad live worden uitgekeken. Rotterdam is koploper in Nederland als het gaat om het aantal camera's in de openbare ruimte. Er hangen rond de 300 gemeentelijke camera's in de stad en in tegenstelling tot andere steden worden camerabeelden 24 uur per dag live bekeken door stadstoezicht en politie. Door dit systeem is een zeer snelle reactie op incidenten mogelijk. Als we kijken naar de samenwerking tussen de politie en de horeca in de praktijk dan is men tevreden over de verbeterde samenwerking en communicatie. Maar er wordt door horeca-eigenaren en portieren nog steeds wel geklaagd over het feit dat uitgaansgeweld niet altijd prioriteit heeft bij de politie en ze soms lang moeten wachten als ze een melding maken. Portiers bellen

overigens ook niet altijd meteen de politie als er gedoe is.

'Kijk als het 1 tegen 1 vechten is, dan bekijken we de situatie. Hangt ervan af. De ene keer grijpen we in, de andere keer denken we van laat ze maar lekker uitrollen. En vaak lopen ze allebei hun eigen weg op. Dan zijn ze zo lazarus.'

Daarnaast geven portiers aan dat er veel is verbeterd in de samenwerking met de politie, maar dat er nog steeds agenten bestaan waarbij vooroordelen tegenover portiers de omgang sterk bepalen.

'We hebben ook vaak politie moeten helpen, met aanhoudingen enzo, dat de politie werd aangevallen, dan bouw je wel een band op. Maar er zijn ook gewoon andere agenten waar de band wat minder mee is. Die hebben nog steeds het beeld van, dat zijn de portiers, die beuken er op los. Dat vinden ze heel vaak.'

Veiligheid garanderen door mensen te weren

Door de toegenomen publiek-private samenwerking in uitgaansgebieden is er een beeld ontstaan dat uitgaansplekken honderd procent veilig kunnen zijn. Als we allemaal maar goed en efficiënt samenwerken en informatie uitwisselen over welke personen en welk type gedrag er dient te worden geweerd dan kunnen de andere feestgangers zorgeloos genieten. Deze situatie roept allerlei vragen op over wanneer bepaald gedrag als overlastgevend wordt geïdentificeerd en door wie. Binnen 'Veilig en Gezond Uitgaan' is de nadruk steeds meer komen te liggen op het tegengaan van asociaal gedrag in plaats van het tegengaan van geweld.

Deze verschuiving is goed terug te zien in allerlei verboden die worden geïntroduceerd. Naast individuele verboden is er sinds 2009 op initiatief van de gemeente Rotterdam begonnen met een proef om een collectief horecaverbod in uitgaansgebieden in te voeren. Andere gemeenten hebben dit inmiddels ook massaal ingevoerd. Als iemand zich ernstig misdraagt, kan hij of zij worden geweigerd in een specifieke uitgaansgelegenheid en de aangesloten andere clubs en cafés. De gedachte achter collectieve horecaverboden is dat door bepaalde mensen te weren er een veiliger uitgaansgebied kan worden gecreëerd. Steeds meer mensen kunnen nu ook potentieel worden buitengesloten van stedelijke uitgaansgebieden.

Als we nogmaals inzoomen op de praktijk valt het op dat in Rotterdam, in vergelijking tot andere steden, erg weinig horecaondernemingen zijn aangesloten bij het collectieve horecaverbod. Het is vooral het papierwerk, de extra tijd die ermee gaat gemoeid en de mogelijkheden om dit soort verboden in de praktijk te handhaven die deze maatregel weinig populair maken in Rotterdam. Niet lullen maar doen is hier toch meer het credo.

Stadsmariniers

De introductie van stadsmariniers in Rotterdam is een typisch voorbeeld van hoe de stad zelf graag wil omgaan met bureaucratie. Ingegeven door de onveiligheid in een specifiek aantal gebieden kreeg Rotterdam in 2002 haar eerste stadsmariniers. Hiermee koos de gemeente ervoor 'om de beste mensen op de slechtste plekken' te zetten. Rotterdam kent zeven stadsmariniers die probleemeigenaren werden van onveilige plekken in de stad. Zij kregen een eigen budget, toegang tot het hoogste bestuurlijke niveau en zijn bekend om hun efficiënte manier van

Stadhuis by night. Vooral de mensen die de hele nacht door willen gaan bezoeken het Stadhuisplein en omgeving. Tussen vier en zeven uur 's ochtends gebeuren de meeste incidenten. Foto: Irina van Aalst

werken die direct en transparant is. Illustratief is het feit dat wij als onderzoekers zonder moeite het mobiele nummer van de stadsmarinier verantwoordelijk voor het Stadhuispleingebied kregen en hij gelijk terugbelde voor een interviewafspraken. Lees voor het interview met de stadsmarinier het volgende artikel in deze AGORA.

Ilse van Liempt (i.c.vanliempt@uu.nl) is werkzaam als universitair docent en onderzoeker bij de opleiding Sociale Geografie en Planologie aan de Universiteit Utrecht. Zij was als postdoc onderzoeker betrokken bij het onderzoeksproject 'Surveillance in Urban Nightscapes'.

Literatuurselectie

- Liempt, I. van (2014) Safe Nightlife collaborations: multiple actors, conflicting interests and different power distributions, *Urban Studies*, special issue on Geographies of the Urban Night, online beschikbaar doi: 10.1177/0042098013504010
- McFarlane, C. & B. Anderson (2011) Thinking with assemblage, *Area* Vol. 43 (2): 162-164.
- Nabben, T., J. Doekhie & D.J. Korf (2011) *Buitenstaander en bondgenoot. De werkbeleving van portiers in de Amsterdamse binnenstad.* Amsterdam: Rozenberg Publishers.